

An analog model of ensuring the competitive potential of business through the implementation of innovation strategy in the context of globalization of the state economy has been formalized. It is the innovation strategy that is the system of sub-strategies for all levels of the strategic set of the enterprise focused on the innovative development of the business organization and meeting the needs of its potential customers. And as a cognitive tool for adaptive behavior of the enterprise in the external environment, it is focused on solving problems of unsatisfactory situations in change management. It can be interpreted as a set of methods of competition and doing business, which chooses the management of the enterprise to ensure the competitiveness and future profitability of the chosen type of business. Areas of further research are recommended. These include: analysis of the impact of strategies on the business management process, assessment of the effectiveness of the use of strategies for effective business management and selection of priority strategies for effective business management.

Key words: *strategy, business, management, development, innovation strategy, globalization, innovation, competitiveness, business psychology, economic psychology, strategic business management.*

УДК 332.33.

DOI 10.31395/2415-8240-2021-99-2-94-103

РОЗВИТОК ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КРАЇНАХ ЄС В УМОВАХ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

К. С. ХОЛЯВІЦЬКА, аспірант

Уманський національний університет садівництва, Україна

У статті розглядається формування стратегії розвитку об'єднаних територіальних громад у країнах ЄС в умовах проведення децентралізації. Проаналізовано основні моделі місцевого самоврядування, які склалися під час муніципальних реформ та визначено характеристики зазначених моделей. З метою виявлення проблемних питань при проведенні реформи місцевого самоврядування, проаналізовано специфіку їх здійснення в таких країнах, як Польща, Франція, Італія, Латвія, Німеччина та Данія. Згідно зарубіжного досвіду узагальнено позитивні та негативні сторони здійснення, а також визначено шляхи впровадження реформи місцевого самоврядування в Україні.

Ключові слова: *місцеве самоврядування, реформа, моделі, об'єднана територіальна громада, Європейський Союз, децентралізація, Європейська Хартія місцевого самоврядування.*

Вивчення формування стратегії розвитку територіальних громад в Україні відбувається в контексті реформи місцевого самоврядування. Характерною особливістю останніх років є те, що з різним ступенем активності процеси децентралізації в Україні відображали концепцію відповідних реформ у сфері місцевого самоврядування. У будь-якій країні розвиток держави

залежить від стану місцевого самоврядування та спроможності територіального колективу впливати на суспільне життя, брати в ньому активну участь. Важливим елементом сталого та ефективного розвитку країни є розвиток місцевого самоврядування. Більшість європейських країн уже пройшли етап реформування адміністративно-територіального устрою та формування ефективного місцевого самоврядування. З огляду на те, що досвід європейських держав щодо формування системи місцевих бюджетів засновано на основі реформи адміністративно-територіального устрою та перерозподілі повноважень і передачі ресурсів на місцевий рівень, цей етап особливо важливий для України. Тому характеристика реформи системи місцевого самоврядування в країнах ЄС як умова формування стратегії розвитку територій є особливо важливим питанням для України в сьогоденних умовах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В останні роки значна увага приділяється вивченню стратегії розвитку територіальних громад у контексті впровадження реформи місцевого самоврядування. Необхідно виділити відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, які досліджували різні аспекти розвитку місцевого самоврядування: О. Батанов, М. Кетинг, М. Пасічник, Дж. Скот, В. Борденюк [1], П. Ворона, Р. Герцог, В. Роман [14], В. Князев, В. Кравченко, М. Марк, Н. Пігуль [13], О. Власюк, І. Заверух, В. Наконечний [11], М. Пухтинський, І. Костинюк [8], О. Бориславський, А. Ткачук, В. Рубцов, Н. Камінська [7] та ін. Незважаючи на наявність нормативно-правової бази та професійних розробок вчених, процеси децентралізації і їх організаційне забезпечення залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, необхідно вивчити європейський досвід реформи місцевого самоврядування для його подальшого використання в українських реаліях.

Методика проведення досліджень. Теоретико-методологічною основою являється вивчення зарубіжного досвіду впровадження реформи місцевого самоврядування, визначення їх переваг і недоліків, узагальнення можливості застосування в Україні досягнень розвинених країн світу.

Результати досліджень. Країни ЄС мають ключові особливості, які відрізняються від всіх інших геополітичних регіонів світу. Кожна частина території країн ЄС управляється органом місцевого самоврядування, і всі держави ЄС визнають фрагментарний набір основних принципів, на основі яких розвивається і формується місцеве самоврядування. Дані принципи відображені та закріплені в Європейській хартії місцевого самоврядування, Європейської конвенції про частку іноземців у суспільному житті на місцевому рівні, Європейської хартії міст, Рамкової конвенції про захист національних меншин, Європейських рамок конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або владою, Європейській Хартії регіональних мов та мов меншин тощо [4, 6].

Основними аспектами адміністративно-територіальних одиниць як засоби формування розвитку територіальних громад нарівні країн ЄС є [5]:

- сформовані територіальні спільності базового рівня повинні представляти єдину економічну і соціальну систему, яка іноді є результатом

тривалого історичного процесу («ефект спадщини»). Прикладами таких спільнот є французькі комуни, формування яких почалося під час Великої французької революції;

- територіальна громада має бути місцем вираження потреб її населення, участі в управлінні територією та контролю за цим процесом;

- територіальна спільнота повинна бути максимально «пристосована» для управління органами місцевого самоврядування, характеризуючись наявністю людських, матеріальних і фінансових ресурсів.

Існує декілька моделей, що істотно відрізняються одна від одної за принципами формування органів місцевого самоврядування, характеру їх взаємовідносин з органами державної влади, у формах взаємодії представницьких і виконавчо-розпорядчих органів у системі місцевого самоврядування. Основні ознаки моделей місцевого самоврядування наведено у табл. 1 [8, 11].

Табл. 1. Основні ознаки моделей місцевого самоврядування

Моделі місцевого самоврядування	Країни, що використовують	Характеристика моделі
Англосаксонська	Великобританія, США, Канада, Нова Зеландія, Австралія, Данія	Високий рівень автономії місцевого самоврядування, виборність та контроль з боку населення. Відсутність на місцях спеціальних державних уповноважених, на яких покладена функція контролю над органами місцевого самоврядування. Відсутність місцевих адміністрацій (органів державної влади на місцях).
Континентальна	Франція, Італія, Іспанія, Бельгія, Нідерланди, Польща, Болгарія	Поєднання прямого державного управління і місцевого самоврядування. Певна ієрархія системи управління, в якій місцеве самоврядування є ланкою в порівнянні з державною владою. Обмежена автономія місцевого самоврядування, наявність на місцях спеціальних державних уповноважених, які контролюють органи місцевого самоврядування.
Змішана	Німеччина, Австрія, Японія	У деяких ланках місцевого самоврядування виборний орган може бути і ланкою муніципального управління, і представником державної Адміністрації.
Іберійська	Латинська Америка	Населення обирає раду і головну посадову особу адміністративно-територіальної одиниці (алькальда, префекта, мера), інколи обирають колегію посадових осіб. У деяких країнах головна посадова особа \ обирається не населенням, а радою.
Радянська	Китай, Куба, Північна Корея	Ієрархічна підпорядкованість усіх її елементів, відсутність будь-якої самостійності місцевих рад, виборність на безальтернативній основі.

Наразі у країнах Європи існують основні моделі місцевого самоврядування, а саме: англосаксонська, континентальна, змішана. Головні характеристики, які притаманні децентралізації в європейських країнах: демократизація через розвиток місцевої та регіональної автономії; найбільш ефективне вирішення локальних проблем; свобода через місцеву та регіональну автономію; забезпечення культурного, мовного та етнічного різноманіття; економічна конкуренція між місцевим та регіональним рівнями [8].

Незважаючи на існування різних моделей місцевого самоврядування та наявність національних відмінностей у розподілі повноважень між місцевим і центральним урядом, є спільні риси, що характеризують процеси децентралізації в європейських країнах. На сьогодні не існує жодної універсальної моделі чи методології, яку можна було б застосовувати в повному обсязі та без змін в Україні. Враховуючи, що більшість розвинених країн світу мають давні традиції проведення реформ децентралізації, зарубіжний досвід для України є надзвичайно важливим і актуальним. Для України характерна континентально-європейська модель, вона базується на принципі поєднання місцевого самоврядування та місцевого державного управління. Обмежена автономія місцевого самоврядування, наявність на місцях спеціальних державних уповноважених, які контролюють органи місцевого самоврядування.

На наш погляд, найбільш вдалим досвідом побудови місцевого самоврядування та територіальних громад є досвід Польщі, позаяк вітчизняна концепція реформи бюджетної децентралізації є надто схожа до польської. Як і у більшості європейських країн, бюджетна децентралізація в Польщі була завершальною реформою після реформи місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою. В цьому плані Польща не виняток. Спочатку була проведена реформа адміністративно-територіального устрою: 1-й етап (1989–99 рр.) кількість повітів і гмін (базова одиниця) скорочено до 379 та 2479 відповідно та 2-й етап (1997–99 рр.), кількість воєводств скорочено з 49 до 16. Це дало можливість збудувати раціональну, демократичну адміністративну систему із потужним, незалежним місцевим самоврядуванням. Результатом таких змін в країні стала триступенева система територіальних одиниць: «гміна – повіт – воєводство», замість «гміна – воєводство» [14].

Вважаємо, що дуже цінним для України є також досвід Франції, яка, в цілому досить схожа на Україну, зокрема, за своєю площею. Сучасна французька система державної влади також базується на засадах децентралізації, французькі реформи підтверджують, що центральна адміністрація залишає за собою тільки ті функції, щ мають загальнонаціональний характер, або ті, які, згідно із законодавством, не можуть бути делеговані на місця. Державна політика Франції у справі організації місцевого самоврядування реалізується у двох основних напрямках: деконцентрація – більш широке делегування державою своїх адміністративних функцій на місцях, а також деконцентрація – передача державою частини своїх владних повноважень місцевим органам самоврядування [10].

Результатом проведення реформування публічної влади в Італії стало формування трирівневої системи організації влади в країні: регіон – провінція – комуна. Видатки на забезпечення функціонування освіти, охорони здоров'я, транспортних мереж, цивільної авіації, надання адміністративних послуг для промисловості та бізнесу зосереджені у регіональних бюджетах. До компетенції регіонів віднесені питання освіти, охорони здоров'я, транспортні мережі, цивільна авіація, територіальне планування та розвиток, адміністративні послуги для промисловості та бізнесу тощо, видатки щодо їх виконання здійснюються з регіональних бюджетів [2].

Децентралізація в Латвії здійснювалась у трьох напрямках (юридичний, адміністративно-територіальний та фіскальний) і завершилась у 2009 р. Кожен із цих напрямів проводився відокремлено і механізми його реалізації не узгоджувались. Започаткувало юридичну реформу прийняття у 1994 р. закону «Про місцеве самоврядування», який визначав сутність, основні права і обов'язки та фінансову базу місцевого самоврядування. Характер адміністративно-територіальної реформи зумовили незначна за площею територія та нерівномірний розвиток регіонів і територій країни. Її метою було формування адміністративних територій із місцевим та регіональним самоврядуванням, які спроможні економічно розвиватися і забезпечити надання якісних послуг населенню [9].

Німеччина є представником групи країн з федеративним устроєм, в основі реалізації бюджетної децентралізації якої закладено два визначальні принципи – автономії та участі. Територіальними одиницями цієї країни згідно чинного законодавства є: землі, округи, райони та общини (базова ланка). На відміну від українських громад, німецькі землі можуть приймати власні закони. Бюджетна децентралізація в Німеччині передбачає участь держави в бюджетному регулюванні: завдання земель – опікуватися культурою, освітою та наукою, а все, що стосується життя громади відноситься до повноважень общин, а федерація лише несе відповідальність за цілісність економічного розвитку країни [3].

Варто зазначити основні переваги децентралізації: створення умов для успішного розвитку громадянського суспільства; отримання практичного досвіду участі в демократичних перетвореннях жителів територіальних громад; більш ефективний розподіл бюджетних ресурсів для задоволення насущних потреб місцевої громади; створення сприятливих умов для розвитку місцевої економіки; сприяння розвитку економіки регіону та стратегічного планування; забезпечення прозорості прийняття рішень на місцевому рівні, підвищення якості надання послуг і максимальне наближення їх до споживачів; підвищення відповідальності органів місцевого самоврядування за результати своєї діяльності [12].

Однак поряд із позитивними сторонами децентралізації існують певні недоліки, до яких належать: ускладнення у здатності впливати на макроекономічну ситуацію на державному рівні; зменшення координації виконання делегованих повноважень; уповільнення виконання державних

програм на тлі надання більшої важливості місцевим політичним пріоритетам; спроби центральної влади уникнути відповідальності за надання державних послуг населенню, самоусунення центральної влади від вирішення нагальних питань; невідповідність делегованих повноважень і відповідальності ресурсів для їх реалізації [12].

Тому, згідно вивчення досвіду зарубіжних країн, можна виділити такі напрямки вдосконалення процесу децентралізації в Україні:

– забезпечення розширення прав територіальних громад на вирішення проблем їх життєзабезпечення;

– розмежування повноважень, прав та відповідальності різних рівнів управління відповідно до сутності демократичної держави, дозволяє досягти балансу інтересів у системі суспільних відносин;

– забезпечення реалізації принципу субсидіарності як способу подолання конфлікту інтересів між місцевими виконавчими органами та органами місцевого самоврядування;

– розробка та реалізація регіональної політики, спрямованої на забезпечення місцевого та регіонального розвитку.

Таким чином, досвід країн ЄС, які останнім часом перейшли від централізованих адміністративних систем управління до децентралізованих моделей державної влади, показує, що провідною ідеєю реформи в них було переміщення центру вирішення місцевих питань на локальний, в тому числі на регіональний рівні, що досягнуто шляхом оптимізації відносин між різними рівнями територіальної організації влади, особливо між органами місцевого самоврядування та місцевими органами державної виконавчої влади, послуги яких максимально наближалися до потреб місцевих громад.

Висновок. Отже, результатом децентралізації має стати побудова розвиненої, сильної демократичної держави з самодостатнім місцевим самоврядуванням, здатним ефективно вирішувати місцеві проблеми і найкращим чином надавати населенню широкий спектр державних послуг. Досвід реформ в зарубіжних країнах показує, що децентралізація відіграє важливу роль в демократизації і трансформації суспільства, переходу до інститутів, заснованих на ініціативі і відповідальності особистості і суспільства. Тенденція до його широкого впровадження спостерігається в адміністративній, політичній, бюджетній, фінансовій та соціальній сферах, сприяє розвитку людського потенціалу, відповідальності влади, поліпшенню якості надання державних та громадських послуг, консолідації суспільства, вирішенню економічних, правових, політичних, етнічних проблем тощо [9].

Література

1. Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцеве самоврядування: поняття, суть та форми (види). *Право України*. 2015. № 1. С. 21–25.

2. Васильєва Т. А. Реформа державних інститутів в Італії. *Держава і право*. 2013. № 3. С. 133–139.

3. Данилишин Б. М., Пилипів В. В. Децентралізація у країнах ЄС: уроки для України. *Регіональна економіка*. № 1. 2016. С. 5–11.

4. Децентралізація влади на основі кращих іноземних практик та українських законодавчих ініціатив. Матеріали інформаційного семінару «Подолання стереотипів стосовно децентралізації на основі кращих іноземних практик та українських законодавчих ініціатив». Український Інститут Міжнародної політики, 2015. С. 21.

5. Децентралізація та місцева демократія у світі. Перший глобальний звіт. Спільна публікація Світового банку та об'єднаних міст та органів місцевого самоврядування. 2008. С. 350.

6. Європейська хартія місцевого самоврядування. Страсбург, 15 жовт. 1985 р. Хартію ратифіковано Законом № 452/97-ВР від 15 лип. 1997 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_036.

7. Камінська Н. Децентралізація і досвід її проведення у зарубіжних країнах. URL: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe.

8. Костенюк І. Західні моделі місцевого самоврядування: перспективи та обмеження культурних трансферів. URL: [http://www.dndu.dp.ua/vidavnistvo/2013/2013_01\(16\)/39.pdf](http://www.dndu.dp.ua/vidavnistvo/2013/2013_01(16)/39.pdf).

9. Крегул Ю. Реформування місцевого самоврядування в Україні. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 1. С. 17–27.

10. Мазей С. Розвиток у французькому мезо: модернізація французької держави. Підйом уряду Мезо в Європі. За ред. від Л. Дж. Шарпа. Лондон: SAGE, 2010. 327 с.

11. Наконечний В. В. Основні світові моделі місцевого самоврядування: порівняльний аналіз. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-1/doc/5/03.pdf>.

12. Нападовська Г. Ю. Міжнародний досвід формування та просторове впорядкування територіальних громад, 2017. URL : http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/3816/1/Napadovskaya_s%20%d0%93%d0%be%d0%bc%d0%b5%d0%bb%d1%8c.pdf.

13. Пігуль Н. Г., Люта О. В. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 9. С. 684–688.

14. Роман В.Д. Моделі децентралізації влади країн Європейського союзу. *Зовнішня політика та національна безпека*. 2006. № 2(53). С. 1–8.

References

1. Bordenyuk, V. (2015). Decentralization of state power and local self-government: concept, essence and forms (types). *Law of Ukraine*, 2015, no. 1, pp. 21–25.

2. Vasilieva, T. A. (2013). Reform of state institutions in Italy. *State and Law*, 2013, no. 3, pp. 133–139.

3. Danylyshyn, B. M., Pylypiv, V. V. (2016). Decentralization in EU countries: lessons for Ukraine. *Regional Economy*, 2016, no. 1, pp. 5–11.

4. Decentralization of power on the basis of best foreign practices and Ukrainian legislative initiatives. Materials of the information seminar "Overcoming stereotypes about decentralization on the basis of best foreign practices and Ukrainian legislative initiatives". Ukrainian Institute of International Politics, 2015, p. 21.

5. Decentralization and local democracy in the world. (2008), The first global report. Joint publication of the World Bank and the United Cities and Local Governments, p. 350.

6. European Charter of Local Self-Government. Strasbourg, 15 October 1985 The Charter was ratified by Law № 452/97-BP of 15 July 1997, available at: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_036.

7. Kaminska, N. Decentralization and the experience of its implementation in foreign countries, available at: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe.

8. Kosteniuk, I. (2013). Western models of local self-government: prospects and limitations of cultural transfers, available at: [http://www.dndu.dp.ua/vidavnictvo/2013/2013_01\(16\)/39.pdf](http://www.dndu.dp.ua/vidavnictvo/2013/2013_01(16)/39.pdf).

9. Kregul, Y. (2016). Reforming local government in Ukraine. *Foreign trade: economics, finance, law*, 2016, no. 1, pp. 17–27.

10. Mazei, S. (2010). Development in the French Meso: the modernization of the French state. *The rise of the Meso government in Europe*. Ed. from L. J. Sharpe. - London: SAGE, 2010. 327 p.

11. Nakonechny, V. V. Basic world models of local self-government: comparative analysis, available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-1/doc/5/03.pdf>.

12. Napadovska, G. Yu. (2017). International experience of formation and spatial organization of territorial communities, available at: http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/3816/1/Napadovskaya_s%20%20%93%20%be%20%bc%20%b5%20%bb%20%8c.pdf.

13. Pigul, N. G., Lyuta, O. V. (2016). Foreign experience of decentralization reforms. *Global and national economic problems*, 2016, no. 9, pp. 684–688.

14. Roman, V. D. (2006). Models of decentralization of power in the European Union. *Foreign policy and national security*, 2006, no. 2 (53), pp. 1–8.

Аннотация

Холявицкая К. С.

Зарубежный опыт децентрализации власти и перспективы для Украины

В статье обозначена проблематика поиска наиболее оптимальной модели государственного устройства страны, ведь необходимым условием стабильного развития общества и эффективного функционирования государства является обеспечение баланса между общегосударственными интересами и интересами населения регионов и территориальных общин. Проанализированы предпосылки, политическую историю и периоды становления децентрализованной власти в большинстве европейских средневековых государств, научные позиции отечественных и зарубежных

правоведов о целесообразности введения децентрализации власти. Выяснено, что большинство западноевропейских государств отказывается от унитарного государственной модели путем введения децентрализации.

Основная идея реформирования – перенос центра решения вопросов местного значения на локальный, в том числе на региональный уровень, что достигается за счет оптимизации отношений между различными уровнями территориальной организации власти. На формирование конституционного строя на основе децентрализации в странах ЕС значительное влияние оказывают национальные традиции, становления и функционирования публичных органов в прошлом, особенности административно-территориального устройства государства, наличие автономных территорий, полиэтничным составом населения. Рассмотрены положительный опыт Польши, Франции, Италии, Латвии, Германии и Дании. Теоретически обосновано, что принцип децентрализации успешно реализовано в практике государств ЕС.

Указано, что предпосылкой успешной имплементации децентрализационных процессов для создания эффективной модели управления в системе децентрализованной власти Украины является утверждение принципа верховенства права; признание и гарантии местного самоуправления; равную правовую защиту всех форм собственности; демократическое и эффективное избирательное законодательство; независимость, эффективность, доступность и прозрачность судебной системы, функционирования институтов административного судопроизводства; совершенный бюджетный процесс и высокая финансовая дисциплина; наличие адекватных социальных стандартов; развит общественный сектор и устойчивая тенденция к его развитию.

***Ключевые слова:** местное самоуправление, реформа, модели, объединенная территориальная община, Европейский Союз, децентрализация, Европейская Хартия местного самоуправления.*

Annotation

Kholyavitska K. S.

Foreign experience of decentralization of power and prospects for Ukraine

The author of the article has outlined the problem of finding the most optimal model of the state for of government, because the necessary condition for stable development of society and effective functioning of the state is to ensure the balance between national interests and the interests of the population of regions and territorial communities. The preconditions, political history and periods of the formation of decentralized power in most European medieval states, scientific positions of national and foreign legal scholars on the expediency of implementing decentralization have been analyzed. It has been found out that the vast majority of Western European countries abdicate the unitary state model by introducing decentralization. The leading idea of reforming is to move the center of solving local issues to the local and, in particular regional level that is achieved by optimizing relations between different levels of territorial organization of power.

National traditions, formation and functioning of public agencies in the past, specific features of administrative and territorial structure of the state, existence of autonomous territories, multiethnic population have a significant influence on the

formation of the constitutional system on the basis of decentralization in the EU countries. The positive experience Poland, France, Italy, Latvia, Germany and Denmark has been studied. The author has theoretically substantiated that the principle of decentralization has been successfully implemented in the practice of the European Union countries. It has been indicated that the prerequisite for the successful implementation of decentralization processes to create an effective model of governance within the system of decentralized government of Ukraine is: the establishment of the rule of law principle; recognition and guarantees of local self-government; equal legal protection of all forms of ownership; democratic and effective electoral legislation; independence, efficiency, accessibility and transparency of the judicial system, functioning of administrative justice institutions; perfect budget process and high financial discipline; availability of adequate social standards; developed public sector and stable tendency towards its development.

Key words: *local self-government, reform, models, united territorial community, European Union, decentralization, European Charter of Local Self-Government.*

УДК 330.101.541:331.56/57

DOI 10.31395/2415-8240-2021-99-2-103-115

МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ – БЕЗРОБІТТЯ

Р. П. МУДРАК, доктор економічних наук

А. О. РЕВУЦЬКА, кандидат економічних наук

А. А. ОСІПОВА, кандидат економічних наук

Л. А. ПАРХОМЕНКО, кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

У статті досліджується проблема надмірного безробіття в українській економіці. Встановлено, що має місце стійка зростаюча тенденція фактичних значень показника «рівень безробіття». Стверджується, що головними причинами цього явища стали три економічні кризи – 2008–2009, 2014–2015 і 2020 рр. Робиться висновок про те, що головними векторами державної політики зайнятості мають стати стимулювання промислового виробництва та будівництва, радикальне покращення інвестиційного клімату в українській економіці.

Ключові слова: *макроекономічна нестабільність, безробіття, криза, економічна активність, зайнятість, промисловість, будівництво, інвестиції.*

Постановка проблеми. Українська економіка знаходиться в стані рецесії – починаючи з III кв. 2019 р., реальний ВВП скорочується (у % до відповідного кварталу попереднього року) [1]. Серед головних причин такого стану національної економіки – військовий конфлікт з РФ, пандемія COVID-19, дефіцит кінцевого попиту домогосподарств та дефіцит інвестиційного попиту фірм, від’ємне сальдо зовнішньої торгівлі, різке зростання світових цін